

Nieuwsbrief steenuilbroedseizoen Zuid-Beveland 2021

We ondervinden momenteel aan den lijve de huidige weersveranderingen. Dat ze veroorzaakt worden door de klimaatverandering lijkt nu zo langzamerhand wel zeker. Wij mensen kunnen die veranderingen nog beredeneren maar dieren begrijpen er niks van.

Het broedseizoen van Steenuilen begint al in december-januari, ze bepalen dan met wie ze het komend broedseizoen een paartje gaan vormen. Het zijn vooral de vrouwtjes die jarenlang dezelfde nestkast gebruiken met daarbij niet altijd dezelfde partner.

Steenuilen zijn vooral in de eerste 5 maanden van hun leven zeer kwetsbaar,

1. door hun geringe grootte

2. doordat ze hun voedsel meestal op de grond vinden en daar heel kwetsbaar zijn voor katten

3. door hun voedselkeus: insecten en muizen, waardoor ze gevoelig zijn voor gif dat gebruikt wordt in de land- en tuinbouw

4. Doordat jonge Steenuilen in het schemer graag op het warme asfalt willen zitten en kans lopen aangereden te worden

5. **Door verdrinking in vee drinkbakken, hiervoor is deze oplossing te koop**

Het weer tijdens het broedseizoen. Met een gemiddelde temperatuur van 4,4 °C tegen 3,9 °C normaal was de winter 2020/2021 zachter dan normaal. In de week vóór 15 februari vroom het nog flink maar daarna viel de dooi in. Na een paar zachte en wisselvallige dagen brak onder invloed van een hogedrukgebied boven Midden-Europa een voorjaarsachtige periode aan met maximumtemperaturen tussen 15 en bijna 20 °C. Ik denk dat toen veel roofvogels en uilen hebben gedacht dat het voorjaar al begonnen was.

April en mei waren allebei weer zeer koud, met respectievelijk 6,7 °C tegen 9,8 °C normaal en 11,2 °C tegen 13,4 °C normaal. (Info KNMI) Snap dat allemaal maar eens als vogel en waarschijnlijk was dit type weer er de oorzaak van dat dat de eilegdata van alle roofvogels en uilen zeer verschillend waren.

Op 11 mei werden de eerste jongen geringd, die zijn dan ongeveer 2 tot 3 weken oud terwijl er op diezelfde dag in sommige nestkasten nog pas geboren jongen lagen.

De meeste neerslag viel in de periodes 8 t/m 16 maart, 5 t/m 7 april en in de hele maand mei. De ouders brengen in zo'n natte periode de hele nacht door natte prooien de nestkast binnen waardoor het daar ook erg nat wordt. Jonge Steenuilen zijn zeer gevoelig voor natte nestkasten en sterven dan vaak aan longaandoeningen.

Vanaf 16 juni liepen de temperaturen flink op, in het zuiden en oosten van het land kwam de temperatuur drie dagen achtereen boven 30 °C. Op die dagen gaan jonge Steenuilen vaak op het nog warme asfalt zitten met alle gevolgen van dien.

Dit jaar was er veel media aandacht voor de Bevelandse Steenuilen. Behalve het steenuilartikel in de Huis-aan-Huiskranten, ging een **reporter van Vroege Vogels**, het natuur en milieu radioprogramma dat iedere

zondagochtend vanaf 7 uur te beluisteren is, een ochtend mee tijdens het ringen van de jonge Steenuilen. Enkele dagen later gevolgd door Erik van Ommen van Omroep Zeeland TV om 'de man achter het steenuilringen' te filmen.

Inmiddels zijn er verspreid over Zuid-Beveland en Walcheren 300 nestkasten geplaatst. Gelukkig hoeven niet alle nestkasten door Monique, Alette en mij te worden gecontroleerd. Roy kwam er dit jaar bij en hielp mee door alle 30 nestkasten op Walcheren te controleren. Helaas broedt daar nog steeds maar één paartje. In de Hals van Zuid-Beveland rondom Rilland bevinden zich ongeveer 5 steenuilterritoria waarvan één in de omgeving van Waarde. In die regio zijn nog eens 2 nestkastcontroleurs actief.

Er vinden minstens 3 nestkastcontroles per jaar plaats, de eerste in februari om ringen af te kunnen lezen van zowel man als vrouw steenuil. Dan kan ook worden vastgesteld in welke nestkasten zal worden gebroed. De tweede controle vindt plaats eind mei om te bepalen wanneer de eilegdatum was zodat de ringdatum kan worden gepland. Dan gaat het er om dat **de jonge Steenuilen minimaal 10 dagen oud zijn** om geringd te kunnen worden. Omdat dit jaar die eilegdata zo ontzettend verschillend was, moesten we vaak nog een tweede keer terugkomen. Maar wat dit jaar ook vaak gebeurde, bij de tweede controle waren de jonge Steenuilen kennelijk oud genoeg om al uitgevlogen te zijn.

We controleren ieder jaar binnen een periode van ruim twee maanden 200 nestkasten en worden er daarbij gemiddeld 120 jonge Steenuilen geringd. Daarvan komen er in het jaar er na maar ongeveer 20 weer in beeld. Soms laat zo'n uiltje zich jaren niet meer zien om dan opeens weer op te duiken. Zo kan ik van sommige uiltjes stambomen maken omdat de moeder en de vader bekend zijn. Alle gegevens (van 2007 t/m 2021) zijn naar SOVON gestuurd (*De vereniging Sovon Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen en voert onderzoek uit ten behoeve van beheer, beleid en wetenschap*) en worden ook gedeeld met STONE (Steenuiloverleg Nederland) Maar tot nu toe heeft nog geen enkele onderzoeker van die gegevens gebruik willen maken.

Ik heb dit jaar vooral ervaren dat het een soort race tegen de klok is, want jonge Steenuilen verlaten de nestkast al wanneer ze ongeveer 28 dagen oud zijn.

Volgende jaren wil ik het daarom anders gaan doen, we doen dan nog maar twee nestkastcontroles waarbij het vooral belangrijk is om broedgegevens te verzamelen.

Steekproefsgewijs zullen er dan nog wat jonge Steenuilen worden geringd. Het streven om elk jaar **álle jonge Steenuilen te ringen** laat ik daar dus bij los.

Bijzonderheden steenuilbroedseizoen 2021:

Bij één van onze nestkastadressen zag de eigenaar in het vroege voorjaar dat de huiskat een steenuiltje pakte, hij rende er op af en de kat liet los. Het uiltje wist weg te vliegen maar werd nog in de vlucht door een sperwer gepakt. Opnieuw rende de eigenaar er achteraan en de sperwer liet de uil meteen los. Of het nu door al deze commotie is gebeurd is niet duidelijk maar het vrouwtje van deze locatie zat later in het broedseizoen op vier eieren, **twee steenuileieren en twee kauweneieren**. Geen van de vier eieren zijn uitgekomen.

Over Kauwen gesproken, al jaren is er strijd tussen mij en de Bevelandse Kauw. Deze zwarte vogels, door de agrariërs steevast “Kraaien” genoemd, broeden in holttes dus ook in nestkasten. Ze slepen takken door de invliegopening de nestkast in en leggen daarop 4 tot 6 eieren. Met het plaatsen van een tweede plankje met een invliegopening die haaks op de andere invliegopening zit, konden Kauwen geen takken meer in de nestkast krijgen.

Het duurde maar één seizoen voor ze er achter waren dat ze ook **op alleen schapenwol en paardenharen** kunnen broeden. Daarom worden nu alle nestkasten voorzien van een plankje dat de beide invliegopenings plankjes verbindt. Ik geloof niet dat ik het pleit nu gewonnen heb, Kauwen zijn ontzettend slim en zullen wel weer een andere oplossing vinden.

Er heerst momenteel een rattenplaag op de Bevelanden en dat was ook in de nestkasten te zien. Steenuilen vangen normaal alleen muizen maar dit jaar lagen er ook veel jonge ratten in de nestkasten. Het was opvallend dat er aan het begin van het broedseizoen tot ongeveer mei, veel muizen en ratten beschikbaar waren. Zodra vader Steenuil de jongen in hun eieren hoort piepen opent hij een ‘luchtbrug’ om zoveel mogelijk prooien in de nestkast te brengen. Het voer stapelt zich al het ware op en de pas uitgekomen jongen liggen tegen hoge bergen knaagdieren aan te kijken.

Waarschijnlijk door de extreme weersomstandigheden waren er later in het broedseizoen te weinig muizen en insecten en stierven veel jonge Steenuilen in de periode na het uitvliegen. In 57 nestkasten werden totaal 216 eieren gelegd, op 5 plekken broedden de Steenuilen niet in een nestkast. Uiteindelijk werden er 'maar' 117 jonge Steenuilen vlak voor het uitvliegen geringd.

Dit project brengt kosten met zich mee en sinds het intrekken van de Provinciale subsidie in 2016 maken we dankbaar gebruik van donateurs via het Zeeuws Steenuilfonds. Helaas zijn dat er nog te weinig om alle kosten te dekken. Dus hierbij een oproep aan alle nestkashouders, ondersteun ons werk zodat de steenuil op Zuid-Beveland wordt behouden.

- Je kan je bijdrage storten op **bankrekeningnummer NL71 ABNA 0510 336 167** van Het Zeeuwse Landschap
Postbus 25 4450 AA Heinkenszand
gv het Zeeuws Steenuilfonds (dit is heel belangrijk om bij je betaling te vermelden)
N B Het Zeeuws Steenuilfonds is administratief ondergebracht bij Stichting Het Zeeuwse Landschap

Peter Boelée 29 augustus 2021

